

[redacted] min. VWS

Van: [redacted] min. VWS
Verzonden: dinsdag 14 september 2010 12:08
Aan: [redacted] > min. VWS
CC: [redacted]
Onderwerp: wod
Bijlagen: 22358 Handelingen II 1994-1995 5901 16 jaar.pdf; 22358 Handelingen II 1994-1995 5202 16 jaar.pdf

[redacted]

1) [redacted]

2) [redacted]
Ik heb nog even de twee relevante pagina's uit de Kamerstukken over de 16-jarigen opgezocht, zie bijlagen. Er was overigens eerst ook sprake van dat wilsbeschikkingen van degenen jonger dan 18 jaar niet geregistreerd zouden worden, en dat jongeren dan eigen verklaringen zouden moeten invullen en dragen [redacted]

3) [redacted]

Met vriendelijke groet,
[redacted]
Ministerie van VWS
directie Publieke Gezondheid, afdeling Ethiek
Postbus 20350
2500EJ Den Haag
[redacted]
fax: 070-3407197
e-mail: [redacted]@minvws.nl

Borst-Eilers

mutaties in persoonsgegevens te kunnen doorgeven. Als gegevens niet juist in het register zijn opgenomen, zal de gemeente dit aan het register laten weten. De gemeenten geven aan het register, via het GBA-netwerk, automatisch de mutatie door in persoonsgegevens. De wil kan men wijzigen door het invullen en opsturen van het formulier dat is toegestuurd als ontvangstbevestiging, of door middel van een formulier dat de gemeente op verzoek verstrekt, want men kan die ontvangstbevestiging natuurlijk kwijt zijn. In het ziekenhuis kan door middel van een terminal het register worden geraadpleegd door daartoe gemachtigde personen.

Om elke schijn van vermenging van belangen te voorkomen vindt het kabinet het van belang dat de registratie wordt gehouden door een instelling die zich alleen met de registratie van donorformulieren bezighoudt. De regeling van de details geschiedt bij AMvB, overeenkomstig de door mij geschetste hoofdlijnen.

De heer **Van Boxtel** (D66): Heeft het kabinet er al zicht op wat voor instantie die registratie zou kunnen uitvoeren? Ik vraag dit, gelet op brieven die wij gehad hebben, bijvoorbeeld van de dienst dienstplichtzaken in Zuid-Limburg, die straks een taak gaat verliezen, maar wel al een infrastructuur heeft liggen.

Minister **Borst-Eilers**: Het is een optie die bij het kabinet bekend is. Er bestaat een serieuze kans dat de registratie daarheen gaat. Verder liggen er stapels aanbiedingen van allerlei instanties. Wij denken inderdaad aan een dergelijke oplossing. De dienst dienstplichtzaken zou het qua know-how inderdaad prima kunnen doen.

De heer **Oudkerk** (PvdA): De minister zegt dat iedere burger zo'n formulier krijgt opgestuurd. Ik heb begrepen dat dit burgers vanaf 18 jaar zullen zijn. In het wetsvoorstel – ik meen in artikel 9, lid 1 – staat dat iedereen die 12 jaar of ouder is en in redelijke mate kan beslissen over wat hij met zijn organen wil doen, dat kenbaar kan maken. Moeten zij het formulier zelf opvragen? Hoe zit dat precies?

Minister **Borst-Eilers**: Ik kom hierop

straks terug als ik inga op de leeftijdskwestie. Dan zal ik deze vraag ook beantwoorden.

De heer **Lansink** (CDA): Ik heb nog een vraag over de registratie.

De **voorzitter**: Ik attendeer erop dat er nog een tweede termijn komt. Ik kan mij best indenken dat er veel vragen worden opgeroepen. De tweede termijn is er juist om die vragen te stellen. Ik beveel de leden aan, de minister in de gelegenheid te stellen haar betoef af te ronden, zodat een totaal oordeel kan worden geveld voor een zinvolle tweede termijn.

Minister **Borst-Eilers**: Ik dank u hartelijk, mijnheer de voorzitter. Zoals in de toelichting bij de nota van wijziging al uiteengezet is, zijn de kosten van invoering van de centrale registratie afhankelijk van het gedrag van de bevolking en van de duur van de invoeringsfase ofte wel de inhaalslag. Op basis van recente berekeningen zouden ze bij invoering in twee jaar in totaal 22 mln. of 29 mln. kunnen bedragen, of een bedrag daartussen, afhankelijk van de respons. Dat gaat dan om een respons van 25% respectievelijk 50%. In de structurele fase daarna, het onderhouden van het register en het bijhouden voor de nieuwe gevallen van mensen die 18 jaar worden, zullen de jaarlijkse kosten ongeveer 2 à 3 mln. bedragen.

Het voorstel is om alle kosten te financieren uit het Algemeen fonds bijzondere ziektekosten. De argumenten hiervoor hebben wij vermeld in de toelichting op de nota van wijziging. Ik voeg daar nog aan toe dat doorberekening van de kosten van registratie in het tarief, voor zover dat al mogelijk zou zijn, in principe tot gevolg zou hebben dat de kosten van registratie voor een deel door het buitenland betaald zouden moeten worden waar het organen betreft die in het buitenland geïmplant worden. Dat lijkt het kabinet toch niet wenselijk.

Ten slotte menen wij dat met name in de invoeringsfase doorberekening een opslag zou betekenen van enkele tienduizenden guldens en aldus in verhouding tot bijvoorbeeld de kosten van een niertransplantatie van f 60.000 inclusief de nazorg, toch heel aanzienlijk zouden zijn.

Dan kom ik op de leeftijden. Wij stellen voor, de toezending van donorformulieren te laten plaatsvinden op het moment dat men 18 jaar wordt. Die keuze is gemaakt omdat het aansluit bij de leeftijd van waar af men volgens het wetsvoorstel geheel zelfstandig, dat wil zeggen zonder dat de ouders daarbij nog enige rol spelen, zijn organen voor donatie te beschikking kan stellen. Wij zouden het niet gepast vinden als met name jongere kinderen door de gemeente een donorformulier toegestuurd krijgen en opgeroepen worden zich als donor beschikbaar te stellen. Maar die formulieren zijn uiteraard wel voor kinderen op eigen initiatief te verkrijgen. Kinderen vanaf 12 jaar kunnen zich door een eigen verklaring als donor opgeven.

In dit verband ga ik ook in op de wens van de heer Van Boxtel om de in artikel 11a opgenomen mogelijkheid dat ouders de wil van hun kind ongedaan maken, te beperken tot kinderen tot 16 jaar. Wij kunnen ons voorstellen dat de mogelijkheid van "overrulen" van een positieve wil van het kind op het eerste gezicht sommige afgevaardigden niet erg zal aanspreken. Want als een kind daarover zo uitgekristalliseerde gedachten heeft en een codicil heeft ingevuld, zou je toch aan die wens gehoor moeten geven. Maar aan de andere kant vinden wij ook dat wij niet moeten vergeten dat het overlijden van een kind op die leeftijd, tot 16 jaar dus, toch een zeer emotionele gebeurtenis is, die de ouders heel erg ulti het lood kan brengen. Artikel 11a is dan ook vooral ingegeven door overwegingen van pieteit met de ouders. En omdat ik mij aan de andere kant niet goed kan voorstellen dat veel ouders ook daadwerkelijk geen rekening zullen houden met wat hun kind zo duidelijk en expliciet heeft gewild, zou ik ervoor willen pleiten om deze in het wetsvoorstel gemaakte keuze ook maar te handhaven, omdat het toch, denk ik, een mooie en goede middenweg is.

De suggestie van de heer Van der Vlies om in de wet vormvoorschriften op te nemen aan de hand waarvan de eventuele afwezigheid en onbereikbaarheid van de ouders bewezen moet worden, lijkt mij toch niet goed werkbaar en eigenlijk veel te zwaar. Ik heb ook geen enkele reden om aan te nemen dat deze bepaling door artsen niet naar eer en geweten zal worden toegepast.

Borst-Eilers

Heeft zij het dan over overmacht in strafrechtelijke zin?

Minister **Borst-Eilers**: Ik heb begrepen dat het strafrecht hierbij niet in het geding is. Als het anders is, moet de minister van Justitie mij maar corrigeren. Wat mij betreft, mag het woord overmacht dan ook tussen aanhalingstekens worden geplaatst. Dit woord geeft in het Nederlands taalgebruik zeer goed aan dat men zich in een situatie bevindt waarin men opeens geheel anders handelt dan de regels voorschrijven, maar dat men dit achteraf kan uitleggen. Ik bedoel het niet in strafrechtelijk-juridische zin.

De heer **Oudkerk** (PvdA): Ik ben het met de minister eens, dat dit niet in een protocol vastgelegd moet worden. Aan wie moet de arts echter verantwoording afleggen en op welke wijze moet dat gebeuren?

Minister **Borst-Eilers**: Die verantwoording kan worden geregeld in het ziekenhuisprotocol. In artikel 21, lid 2d, wordt een regeling vereist van de verslaglegging van de wijze waarop in het ziekenhuis met betrekking tot orgaandonatie wordt gehandeld. Daarin kunnen wij laten opnemen dat achteraf verantwoording moet worden afgelegd wanneer er, ondanks een positieve beslissing, niet uitgenomen is. Het kan ook zijn dan men aangeeft dat de organen niet geschikt zijn of dat er op dat moment absoluut geen behoefte was aan bijvoorbeeld een lever.

Dan de rol van de nabestaanden ten aanzien van de "grijze" groep, degenen die geen wil hebben vastgelegd. We hebben het er zonet in een interruptiedebatte al even over gehad, dat het het streven van het kabinet is om zoveel mogelijk mensen ertoe te brengen zich te laten registreren. Die grijze groep moet uitdrukkelijk zo klein mogelijk zijn. Maar het is duidelijk dat hier toch enkele mensen toe zullen behoren. We willen echter de plaatsvervangende toestemming van de nabestaanden niet beperken tot alleen die gevallen dat men de wens dat de nabestaanden ook zelf beslissen, geregistreerd heeft. Dan bestaat toch de kans dat het tekort aan organen niet voldoende wordt opgeheven en dan vinden wij niet dat er sprake is van een evenwichtige regeling. Wij vinden de situatie dat de arts, als er niets in het register

is vastgelegd, de nabestaanden toch om toestemming kan vragen niet strijdig met andere wetgeving. De minister van Justitie zal hier straks nog op ingaan. Wij zouden het amendement van mevrouw Kamp op stuk nr. 42 aan de Kamer willen ontraden.

Een andere kwestie is die van de leeftijden. Het gaat dan in de eerste plaats om een amendement van mevrouw Kamp op stuk nr. 43 om het vetorecht van ouders te beperken tot kinderen tot de leeftijd van 16 jaar. Dat wij hier als kabinet 18 jaar van gemaakt hebben was om redenen van piëteit met de ouders. Wij hebben gezegd dat het overlijden voor de leeftijd van 18 jaar toch wel een bijzonder dramatische situatie is. Ook daarna is dit natuurlijk het geval, maar wij hebben even op die jeugdigen gezinspeeld. Wij hebben om die reden de keuze gemaakt die wij gemaakt hebben om de ouders als het ware wat te ontzien.

Aan de andere kant ben ik het geheel met mevrouw Kamp eens dat er ook goede argumenten zijn om de leeftijd toch op 16 jaar te zetten, bijvoorbeeld parallel met de andere gezondheidswetgeving. Alles afwegende, zou het kabinet het oordeel over dit amendement graag aan de Kamer willen overlaten.

De heer **Lansink** (CDA): Voorzitter! Nog even een vraag over het amendement dat de minister zojuist heeft besproken. Zij noemde eerst het argument van de piëteit, maar daarna zei zij dat er ook wat voor te zeggen is om een koppeling te leggen naar de WGBO. Ik zie dat op zichzelf wel, maar het eerste argument telt ook. Want de WGBO heeft een andere strekking dan dit wetsvoorstel.

Minister **Borst-Eilers**: In de WGBO kan het bijvoorbeeld ook zo zijn dat een kind een mogelijk nog levensverlengende behandeling bij kanker weigert en dat de ouders dat vreselijk vinden en zich daar toch bij neer moeten leggen. U kunt dan natuurlijk aan mij vragen waarom ik in de WGBO niet meer piëteit jegens de ouders heb betoond. Het is niet helemaal een vergelijkbare situatie. Wij vinden dat er iets voor en iets tegen pleit en aan wie kun je het dan beter overlaten dan aan de Tweede Kamer om daar uiteindelijk een keuze in te maken?

Ik kom nu bij het amendement op stuk nr. 47 over de kinderen van 12 tot 18 jaar die geen eigen beslissingsbevoegdheid zouden moeten hebben. Kinderen boven de 12 jaar kunnen naar de mening van het kabinet over dit onderwerp wel degelijk zelf goed hebben nagedacht en daarover een beslissing nemen. Hier is in de praktijk ook behoefte aan. Door combinatie met de mogelijkheid dat ouders de orgaanuitname kunnen tegenhouden, is er naar onze mening sprake van een goed evenwicht en van een verantwoorde regeling. Om die reden zouden wij ook dit onderdeel van het amendement op stuk nr. 47 aan de Kamer willen ontraden.

Er is door de heren Lansink, Van der Vlies, Van Dijke en Van Middelkoop gesproken over de menselijke vrucht, over de vraag of ook organen van de menselijke foetus zouden mogen worden uitgenomen voor transplantatie. Het gaat dan over de bezwaren tegen het handhaven van de menselijke vrucht onder de reikwijdte van het wetsvoorstel. De sprekers hebben gesteld dat het beter was geweest om deze zaken niet bij dit onderwerp te betrekken. Het gaat dan om de foetus en de kinderen met anencefalie. Naar onze mening zou dit toch betekenen dat we in deze gevallen nog langer van regelgeving af moeten zien en dat de betrokken foetussen en kinderen van regelgeving verstoken blijven. Wij dachten dat via dit wetsvoorstel toch de mogelijkheid wordt geboden om ook op dit punt bescherming te bieden.

Sommige sprekers hebben de indruk gewekt dat door het onder de reikwijdte van de wet doen vallen van het gebruik van foetaal weefsel, zoals door ons wordt voorgesteld, de menselijke vrucht min of meer vogelvrij verklaard wordt of dat het een stimulerend effect kan hebben op het afbreken van zwangerschappen. Ik denk dat dit geenszins het geval is. De wetgeving die van toepassing is op het gebruik van foetaal weefsel dat ter beschikking komt bij een spontane of een opgewekte abortus is in onze visie dit wetsvoorstel. Vaak is dat ook de wetgeving inzake de medische experimenten, als het stadium bereikt zou zijn dat men niet alleen in vitro met foetaal weefsel iets zou willen doen, maar het echt zou willen toepassen bij patiënten. Ik denk bijvoorbeeld aan het gebruik van

Van: [redacted] *min. WJ*
Verzonden: woensdag 15 december 2010 15:24
Aan: [redacted] *min. WJ*
Onderwerp: WOD
Bijlagen: toelichting aangepast [redacted] 15-12-10.doc; nieuwe inleiding.doc; 3002365 nad rapp aangepast [redacted] 15-12-10.doc

Hoi [redacted]

Ik heb de toelichting nog weer eens helemaal doorgenomen. [redacted]
 [redacted]
 [redacted]
 [redacted]
 [redacted]
 [redacted]
 [redacted]
 [redacted]

[redacted] Toen ben ik opnieuw begonnen: aparte document "nieuwe inleiding.doc". [redacted]
 [redacted]

[redacted] Overigens heeft de toelichting nu een hoofdstuk 1 met een titel, en een hoofdstuk 2 zonder titel.

[redacted]
 [redacted]

Groet,
 [redacted]

PM ik ben er alleen dinsdag nog even

[Redacted] *min. VWS*

Van: [Redacted] *min. VWS*
Verzonden: vrijdag 7 januari 2011 13:57
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted] *min. VWS*
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: toelichting aangepast marit 4 januari 2011.doc; 3002365 nad rapp aangepast Ruth 15-12-10.doc

Hoi [Redacted]
Toen we het wetsvoorstel onlangs met de Minister bespraken [Redacted]
[Redacted]
[Redacted] heeft dat gedaan, haar voorstellen voor aanpassing van de MvT en het Nader Rapport stuur ik je hierbij toe.
[Redacted]
groet,
[Redacted]

[Redacted]
Sr. Beleidsmedewerker
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
[Redacted]

www.jaofnee.nl

copy

[Redacted] *min. VWS*

Van: [Redacted] *min. VWS*
Verzonden: maandag 10 januari 2011 9:10
Aan: [Redacted] *> min. VWS*
CC: [Redacted]
Onderwerp: RE: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: toelichting aangepast marit 4 januari 2011.go.doc

[Redacted] Nu dus met!!!

Ik heb nog wat gesleuteld aan met name het nieuwe inleidende stuk. Daarnaast nog enige keren [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Kijk maar wat er mee te doen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]

Van: [Redacted] *min. VWS*
Verzonden: vrijdag 7 januari 2011 13:57
Aan: [Redacted] *> min. VWS*
CC: [Redacted]
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Hoi [Redacted]

Toen we het wetsvoorstel onlangs met de Minister bespraken [Redacted]

[Redacted]

[Redacted] heeft dat gedaan, haar voorstellen voor aanpassing van de MvT en het Nader Rapport stuur ik je hierbij toe.

[Redacted]

groet, [Redacted]

[Redacted]
Sr. Beleidsmedewerker
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
[Redacted]

www.jaofnee.nl

[Redacted] *min. VWS*

Van: [Redacted] *min. VWS*
Verzonden: dinsdag 11 januari 2011 15:43
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted] *> min. VWS*
Onderwerp: artikel MC 7-1-2011
Bijlagen: 01_Mikky artikel orgaandonatie al een nier wegnemen voor overlijden.pdf

Zit hier nog iets in ten voordele of ten nadele van de wetswijziging? [Redacted]

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
Ministerie van VWS
directie Publieke Gezondheid, afdeling Ethiek
Postbus 20350
2500EJ Den Haag
telefoon: [Redacted]
fax: 070-3407197
e-mail: [Redacted]@minvws.nl

[redacted] min. VWS

Van: [redacted] min. VWS
Verzonden: dinsdag 18 januari 2011 16:53
Aan: [redacted]
CC: [redacted] > min. VWS
Onderwerp: RE: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast [redacted] 15-12-10.doc; toelichting aangepast [redacted] 4 januari 2011 go (2).doc

Beste Allen,

[redacted] stuur ik jullie hierbij mijn commentaar op de aangepaste memorie van toelichting en het nader rapport. Het betreft een beperkt aantal opmerkingen en tekstvoorstellen. Ik heb de opmerkingen van [redacted] geaccepteerd en mijn opmerkingen en wijzigingen weer met wijzigingen bijhouden gemarkeerd. Ik heb de originele versie hier liggen die destijds naar Klink is gegaan [redacted]

Als we het er over eens zijn hoe de teksten moeten luiden zal ik ons secretariaat vragen de stukken opnieuw in orde te maken voor verzending.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
Senior Wetgevingsjurist
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t [redacted]
f 070-3405984

Van: [redacted] min. VWS
Verzonden: vrijdag 7 januari 2011 13:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted] > min. VWS
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Hoi [redacted]
Toen we het wetsvoorstel onlangs met de Minister bespraken

heeft dat gedaan, haar voorstellen voor aanpassing van de MvT en het Nader Rapport stuur ik je hierbij toe.

groet,
[redacted]

[redacted]
Sr. Beleidsmedewerker
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
[redacted]

Jan

[redacted]
f 070-3405984

Van: [redacted] *min. VWS*
Verzonden: vrijdag 7 januari 2011 13:57
Aan: [redacted]
CC: [redacted] *>min. VWS*
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Hoi [redacted]
Toen we het wetsvoorstel onlangs met de Minister bespraken [redacted]
[redacted]
[redacted] heeft dat gedaan, haar voorstellen voor aanpassing van de MvT en het Nader Rapport stuur ik je hierbij toe.
[redacted]
groet,
[redacted]

[redacted]
Sr. Beleidsmedewerker
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
[redacted]

Ja

www.jaofnee.nl

[Redacted] min. VWS

Van: [Redacted] min. VWS
Verzonden: dinsdag 15 februari 2011 16:40
Aan: [Redacted] min. VWS
Onderwerp: wijziging WOD

Beste [Redacted]

Zoals afgesproken heb ik even nagezocht hoe het staat met de WOD-wijziging. Het advies van de Raad van State had een zgn. derde dictum ("aandacht schenken aan") en dan hoeft het niet terug naar de ministerraad. Afgezien daarvan moeten wetsvoorstellen in een demissionaire periode altijd terug naar de ministerraad, maar dat is nu ook niet (meer) aan de orde, dus het zou weg kunnen. Ik heb ook [Redacted] nog even gebeld en zij bevestigde dat alleen de nota nog even aangepast zou moeten worden, maar dat jij van haar ooit een digitale versie had gehad. Zou jij daar misschien even naar kunnen kijken? [Redacted]

[Redacted] Ik kan dan de actuele versie van tekst plus toelichting in orde laten maken en [Redacted]. Graag hoor ik van je.

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer [Redacted]
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

.....
[Redacted]
F 070 3405984
[Redacted]@minvws.nl
.....

[redacted] min. vws

Van: [redacted] min. vws
Verzonden: donderdag 17 februari 2011 11:21
Aan: [redacted] > min. vws
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: nota over nader rapport bij wijziging van de WOD
Bijlagen: 3002365 nota [redacted].doc

Beste [redacted]
 Hierbij de aangepaste nota. Justitie heeft destijds al wel ingestemd met het wetsvoorstel, maar dat is in het voorjaar van 2010 geweest [redacted]

[redacted] Zal ik dat doen of doe jij dat?
 Hoor graag!

[redacted]
 Sr. Beleidsmedewerker
 Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 Postbus 20350
 2500 EJ Den Haag
 [redacted]
 [redacted]
 e-mail: [redacted]@minvws.nl

Ja

www.jaofnee.nl

Van: [redacted] min. vws
Verzonden: donderdag 28 oktober 2010 15:53
Aan: [redacted] min. vws
Onderwerp: nota over nader rapport bij wijziging van de WOD

Hoi [redacted]

Zoals afgesproken zend ik je hierbij de bovengenoemde nota.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

de Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Wetgeving en Juridische
Zaken

Ontworpen door

T

Datum
28 april 2010

Kenmerk

nota
(ter beslissing)

Nader rapport bij wetsvoorstel tot wijziging van de WOD
ivm nieuwe medisch-technische ontwikkelingen

Zaaknummer
DWJZ/SWW-3002365

Bijlagen
3

Paraaf SG

Paraaf directeur WJZ

Paraaf directeur GMT

Afschrift aan
Archief

[Redacted]

Paraaf directeur PG

Uw kenmerk

c:\documents and
settings\ [Redacted] \local
settings\temporary Internet
files\content.outlook\dlc2qlfr\
3002365 [Redacted].doc

1 Aanleiding voor deze nota

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State over het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de orgaandonatie in verband met nieuwe medisch-technische ontwikkelingen zijn het voorstel van wet en de bijbehorende memorie van toelichting aangepast en is het nader rapport opgesteld. Deze drie documenten treft u hierbij aan. Verzending van de stukken is gedurende de demissionaire status van het vorige kabinet aangehouden omdat het onderwerp orgaandonatie controversieel was verklaard. Bij bespreking van het wetsvoorstel in de Volksgezondheidsstaf van 13 december 2011 heeft u aangegeven akkoord te zijn met het voorstel. [Redacted]

2 Samenvatting

Op grond van het voorliggende voorstel tot wijziging van de wet wordt het mogelijk om indien duidelijk is dat een patiënt binnen afzienbare tijd zal overlijden al vóór overlijden voorbereidingen voor orgaandonatie te treffen ook als de betrokkene zelf bij leven geen toestemming heeft gegeven voor orgaandonatie. Daarnaast wordt met dit voorstel van het begrip "intreden van de dood" vervangen door het begrip "vaststellen van de dood" omdat is gebleken dat de praktijk niet overweg kan met het begrip "intreden van de dood" en dit begrip tot onnodige verwarring in het veld leidt.

In zijn advies heeft de Raad van State aangegeven dat in de memorie van toelichting nader gemotiveerd moet worden wat de noodzaak is voor het al

treffen van voorbereidingen vóór overlijden voor orgaandonatie ingeval betrokkene geen toestemming voor orgaandonatie heeft gegeven en hoe deze inbreuk op het zelfbeschikkingsrecht van de betrokkene gerechtvaardigd kan worden. In het nader rapport en in de gewijzigde memorie van toelichting wordt op deze punten ingegaan.

Wetgeving en Juridische
Zaken

Kenmerk
DWJZ/SWW-3002365

3 Beslispunten en advies

Als u hiermee akkoord bent, wordt u verzocht het nader rapport en de memorie van toelichting te ondertekenen en het Ministerraadsformulier te tekenen.

4 Toelichting

Algemeen

De Raad heeft in zijn advies aangegeven dat de wijziging van de wet een meer fundamentele afweging behoeft aan de hand van noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit van enerzijds het belang van orgaanbehoevenden bij het beschikbaar komen van meer organen en anderzijds het belang van de potentiële donor en zijn naasten bij bescherming van de lichamelijke integriteit voor overlijden. Voorts geeft de Raad aan dat in de memorie van toelichting aandacht geschonken zal moeten worden aan de inpassing van het 'geen-bezwaar'-element dat onderdeel van het voorstel is, in het systeem van de WOD dat het toestemmingvereiste als uitgangspunt heeft.

Verder heeft de Raad aangegeven dat uit de wet duidelijk moet volgen welke voorbereidingen vóór overlijden getroffen mogen worden als de betrokkene zelf geen toestemming voor orgaandonatie heeft gegeven.

Naar aanleiding van het advies is het wetsvoorstel in de door de Raad voorgestelde zin aangepast. Daarnaast is in de memorie van toelichting de afweging van belangen weergegeven die aan dit wetsvoorstel ten grondslag ligt. Daarbij is aangegeven dat het belang dat orgaanbehoevenden hebben bij het beschikbaar komen van meer organen, rechtvaardigt dat een inbreuk wordt gemaakt op het zelfbeschikkingsrecht en de lichamelijke integriteit van de patiënt die binnen afzienbare tijd zal overlijden. Als immers voor het treffen van voorbereidingen voor orgaandonatie vlak vóór overlijden gewacht zou moeten worden op de toestemming van de naasten, die niet altijd aanwezig zullen zijn, dan zullen handelingen die niet meer gericht zijn op genezing van de patiënt zoals het instandhouden van de bloedsomloop en beademing niet voortgezet kunnen worden. Organen zullen door het staken daarvan dusdanig verslechteren dat ze niet meer bruikbaar zijn voor orgaandonatie. Als duidelijk is dat een patiënt binnen afzienbare tijd zal overlijden, mogen door deze wijziging al voor overlijden de in de wet genoemde voorbereidingen worden getroffen die nodig zijn om orgaandonatie mogelijk te houden, zolang de naasten daartegen geen bezwaar maken. Met deze wijziging wordt een extra 'geen-bezwaar'-element opgenomen in de wet die het toestemmingvereiste als uitgangspunt heeft. In het nader rapport en de memorie van toelichting wordt erop gewezen dat de wet al meer 'geen-bezwaar'-elementen bevat. Zo kunnen op grond van de huidige wet na overlijden al voorbereidingen voor orgaandonatie worden getroffen zolang de nabestaanden daartegen geen bezwaar hebben gemaakt. Als een patiënt zijn wil omtrent orgaandonatie niet heeft vastgelegd, gaat de wet ervan uit dat hij

weet dat zijn nabestaanden over orgaandonatie beslissen. [REDACTED]

Wetgeving en Juridische
Zaken

Kenmerk
DWJZ/SWW-3002365

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Aan deze extra consequentie van het niet vastleggen van de wil omtrent orgaandonatie zal aandacht worden besteed zodat dit voor het grote publiek kenbaar is. Dit zal echter niet gebeuren door middel van een aanpassing van het donorformulier zoals de Raad voorstelt maar op andere passende wijzen zoals bijvoorbeeld op de site van het donorregister en bij reguliere publiciteits- en voorlichtingsacties. Wijziging van het donorformulier zou in de praktijk slechts doordringen tot nieuwe geregistreerden.

Interne afstemming

Het nader rapport is opgesteld in nauw overleg met de Directie GMT en PG. Daarnaast heeft de aanpassing van het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting in nauw overleg met deze directies plaatsgevonden. De opgestelde documenten zijn aan ambtelijk Justitie voorgelegd dat heeft aangegeven hiermee te kunnen instemmen.

Nationaal en/of internationaal politiek en maatschappelijk draagvlak voor het voorstel

Deze wijziging van de wet is opgesteld in nauw overleg met artsen die zich bezig houden met orgaandonatie opgesteld en heeft hun instemming.

Communicatie naar de betrokken doelgroepen

Aan het grote publiek zal op passende wijze informatie gegeven worden over de extra consequentie van het niet vastleggen van de wil omtrent orgaandonatie.

Consequenties voor de administratieve lasten

Dit voorstel van wet heeft geen consequentie voor de administratieve lasten.

De Directeur-Generaal Volksgezondheid

drs. P.H.A.M. Huijts

[redacted] min. vws

Van: [redacted] min. vws
Verzonden: donderdag 17 februari 2011 15:37
Aan: [redacted] min. vws
Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast [redacted] 15-12-10.doc; toelichting aangepast [redacted] 4 januari 2011 go (2).doc

Hoi [redacted],
dit is het laatste wat ik van [redacted] ontving. [redacted]
[redacted] Als jij die gevonden hebt kan ik ze aan [redacted] toesturen met de mededeling [redacted] maar dat ze nu toch echt voor ondertekening langskomen. Goed?
gr.

[redacted]
Sr. Beleidsmedewerker [redacted]
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
[redacted]
[redacted]
e-mail: [redacted]@minvws.nl

Jan

www.jaofnee.nl

Van: [redacted] min. vws
Verzonden: dinsdag 18 januari 2011 16:53
Aan: [redacted] } min. vws
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Beste Allen,

[redacted] stuur ik jullie hierbij mijn commentaar op de aangepaste memorie van toelichting en het nader rapport. Het betreft een beperkt aantal opmerkingen en tekstvoorstellen. Ik heb de opmerkingen van [redacted] geaccepteerd en mijn opmerkingen en wijzigingen weer met wijzigingen bijhouden gemarkeerd. Ik heb de originele versie hier liggen die destijds naar Klink is gegaan [redacted]

Als we het er over eens zijn hoe de teksten moeten luiden zal ik ons secretariaat vragen de stukken opnieuw in orde te maken voor verzending.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
Senior Wetgevingsjurist [redacted]
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t [redacted]
f 070-3405984

Van: [redacted] *hnh. vwr*

Verzonden: vrijdag 7 januari 2011 13:57

Aan: [redacted]

CC: [redacted] *hnh. vwr*

Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Hoi [redacted]

Toen we het wetsvoorstel onlangs met de Minister bespraken [redacted]

[redacted]

[redacted] heeft dat gedaan, haar voorstellen voor aanpassing van de MvT en het Nader Rapport stuur ik je hierbij toe.

[redacted]

groet,

[redacted]

[redacted]
Sr. Beleidsmedewerker - [redacted]

Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Postbus 20350

2500 EJ Den Haag

[redacted]

www.jaofnee.nl

[Redacted] mh. VWS

Van: [Redacted] mh. VWS
Verzonden: maandag 21 februari 2011 17:17
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted] mh. VWS
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast 21-2-2011.doc; wetsvoorstel definitiefb 21-2-2011.doc; toelichting aangepast 21-2-2011.doc

Beste [Redacted]

Zoals toegezegd hierbij de teksten van de WOD-wijziging, waarin ik de laatste renvoeien heb verwerkt. Als jij deze teksten voorlegt aan [Redacted] zal ik de nota even aanpassen, die zal ik je morgen voorleggen.

Vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer [Redacted]
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

.....
[Redacted]
F 070 3405984
[Redacted]@minvws.nl
.....

Van: [redacted] *min. WvS*
Verzonden: dinsdag 22 februari 2011 8:09
Aan: [redacted] *min. Jus*
CC: [redacted] *min. WvS*
Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast 21-2-2011.doc; wetsvoorstel definitiefb 21-2-2011.doc; toelichting aangepast 21-2-2011.doc; FW: WOD

Beste [redacted]

Vorig jaar rond deze tijd heb jij bijgevoegde stukken in een iets andere vorm ook al langsgehad (jouw toenmalige reactie heb ik bijgevoegd). Het betreft een wijziging van de Wod die onder andere meer voorbereidende handelingen voor orgaandonatie mogelijk maakt. Door de demissionaire status van het kabinet en het controversieel verklaren van orgaandonatie is dit blijven liggen. Vervolgens moest dit wetsvoorstel nog besproken worden met de minister [redacted]

Als jij wederom kunt instemmen met het voorstel kan het nader rapport worden verstuurd en komt het voorstel voor mede-ondertekening naar jullie toe. Hoor graag!
groet,

[redacted]
 Sr. Beleidsmedewerker [redacted]
 Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 Postbus 20350
 2500 EJ Den Haag
 [redacted]
 e-mail: [redacted]@minvws.nl

www.jaofnee.nl

Van: [redacted] *min. WvS*
Verzonden: maandag 21 februari 2011 17:17
Aan: [redacted] *> min. WvS*
CC: [redacted]
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Beste [redacted]

Zoals toegezegd hierbij de teksten van de WOD-wijziging, waarin ik de laatste renvoeien heb verwerkt. Als jij deze teksten voorlegt aan [redacted] zal ik de nota even aanpassen, die zal ik je morgen voorleggen.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

.....
 Directie Wetgeving en Juridische Zaken
 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer [redacted]
 Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag
 .....

[Redacted]

min vws

Van: [Redacted] *min vws*

Verzonden: donderdag 24 februari 2011 10:51

Aan: [Redacted] *min vws*

Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast 21-2-2011.doc; wetsvoorstel definitiefb 21-2-2011.doc; toelichting aangepast 21-2-2011.doc

[Redacted] kijkt momenteel naar deze stukken. Ik ontdekte hier en daar nog een typefout en in deze versies heb ik die verbeterd. Ze hebben dezelfde datum (21/2) gehouden. Ik zal ook nog even naar de nota kijken.

Groeten, [Redacted]

Met vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]
.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer A-13.15
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

[Redacted]
[Redacted] [Redacted]
[Redacted]@minvws.nl

Van: [Redacted] *min. vws*

Verzonden: maandag 21 februari 2011 17:17

Aan: [Redacted] *> min. vws*

Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Beste [Redacted]

Zoals toegezegd hierbij de teksten van de WOD-wijziging, waarin ik de laatste renvooien heb verwerkt. Als jij deze teksten voorlegt aan [Redacted], zal ik de nota even aanpassen, die zal ik je morgen voorleggen.

Vriendelijke groet,

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer A-13.15
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@minvws.nl

[redacted] *min. Jus*

Van: [redacted]@minjus.nl
Verzonden: donderdag 24 februari 2011 12:56
Aan: [redacted] *min Jus*
CC: [redacted] *min Jus*
Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: 3002365 nad rapp aangepast 21-2-2011.doc; wetsvoorstel definitiefb 21-2-2011.doc; toelichting aangepast 21-2-2011.doc; FW: WOD

[redacted]

Een kleinigheidje in het nader rapport. Mag ik jouw aanbiedingsnota even, hoef ik het wiel niet zelf uit te vinden.

[redacted]

[redacted]

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directie Wetgeving/Sector Privaatrecht
Postbus 20301/2500 EH 's-Gravenhage
Bezoekadres: Schedeldoekshaven 100

tel. [redacted]
e-mail [redacted]@minjus.nl

Van: [redacted]@telfort.nl]
Verzonden: woensdag 23 februari 2011 20:36
Aan: [redacted] = [redacted] *min. Jus*
Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Naar [redacted] wijziging in n. rap

Van: [redacted] = [redacted]@minjus.nl]
Verzonden: woensdag 23 februari 2011 15:08
Aan: [redacted] *min Jus*
Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

[redacted]
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directie Wetgeving/Sector Privaatrecht
Postbus 20301/2500 EH 's-Gravenhage
Bezoekadres: Schedeldoekshaven 100

tel. [redacted]
e-mail [redacted]@minjus.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Veiligheid en Justitie

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Security and Justice

Van: [redacted] [mailto:[redacted]@minvws.nl]

Verzonden: dinsdag 22 februari 2011 8:09

Aan: [redacted] = [redacted] *minjur*

CC: [redacted] [redacted] *min. vws*

Onderwerp: FW: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Beste [redacted]

Vorig jaar rond deze tijd heb jij bijgevoegde stukken in een iets andere vorm ook al langs gehad (jouw toenmalige reactie heb ik bijgevoegd). Het betreft een wijziging van de Wod die onder andere meer voorbereidende handelingen voor orgaandonatie mogelijk maakt. Door de demissionaire status van het kabinet en het controversieel verklaren van orgaandonatie is dit blijven liggen. Vervolgens moest dit wetsvoorstel nog besproken worden met de minister. [redacted]

[redacted]

Als jij wederom kunt instemmen met het voorstel kan het nader rapport worden verstuurd en komt het voorstel voor mede-ondertekening naar jullie toe. Hoor graag!
groet,

[redacted]
Sr. Beleidsmedewerker
Directie Geneesmiddelen en Medische Technologie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

[redacted]
[redacted] minvws.nl

Ja

www.jaofnee.nl

Van: [redacted] *min. vws*

Verzonden: maandag 21 februari 2011 17:17

Aan: [redacted] *> min. vws*

Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)

Beste [redacted]

Zoals toegezegd hierbij de teksten van de WOD-wijziging, waarin ik de laatste renvoeien heb verwerkt. Als jij deze teksten voorlegt aan [redacted] zal ik de nota even aanpassen, die zal ik je morgen voorleggen.

Vriendelijke groet,

[Redacted]

[Redacted]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | Kamer [Redacted]
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

.....
[Redacted]
F 070 3405984
[Redacted]@minvws.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED] *min. VWS*
Verzonden: donderdag 24 februari 2011 16:30
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: wijziging Wod (voorbereidende handelingen)
Bijlagen: nota wijziging WOD.doc

> *min. VWS*
+ *min. JWS*

Beste [REDACTED]

Bij afwezigheid van [REDACTED] – [REDACTED] – heb ik jullie nota omgezet in het recent afgekondigde nieuwe format. Ik moest jullie tekst iets anders indelen en heb de toelichting naar een bijlage verhuisd. Ik stuur de nota, zoals [REDACTED] verzocht, hierbij ook even c.c. aan hem. [REDACTED]

[REDACTED] In het nieuwe format moet elke vorm van inhoudelijke toelichting naar een bijlage, dus dat heb ik ook gedaan.

Als je zo met de nota kunt instemmen, zorg ik dat hij morgen de lijn ingaat. Het is [REDACTED] onderwerp dus ik heb de nota op haar naam gezet en zij kan dan wel even maandag tekenen. Hopelijk willen jullie vast medeparaaf geven. [REDACTED]

De opmerking van [REDACTED] bij het nader rapport verwerk ik natuurlijk nog in de stukken.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
 [REDACTED]
 .....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag | [REDACTED]
 Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag

T [REDACTED]
 F 070 3405984
 [REDACTED]@minvws.nl

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Wetgeving en Juridische
Zaken

Ontworpen door

[Redacted] @min.wvS
[Redacted]

Datum
28 februari 2011

Kenmerk

Zaaknummer

Bijlagen

Afschrift aan
Archief
de Staatssecretaris

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Uw kenmerk

c:\documents and
settings\ [Redacted] \local
settings\temporary Internet
files\content.outlook\dlc2qlfr\
nota wijziging wod.doc

nota

(ter beslissing)

Nader rapport wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de
orgaandonatie i.v.m. medisch-technische ontwikkelingen

Paraaf SG

Paraaf directeur WJZ

Paraaf directeur GMT

Paraaf directeur PG

1 Aanleiding voor deze nota

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State over het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de orgaandonatie in verband met nieuwe medisch-technische ontwikkelingen zijn het voorstel van wet en de bijbehorende memorie van toelichting conform uw opmerkingen aangepast en is het nader rapport opgesteld.

2 Beslispunten, advies en mogelijk alternatief

Indien u instemt met bijgaande stukken, verzoek ik u het nader rapport en de memorie van toelichting te ondertekenen. De memorie van toelichting zal vervolgens ter medeondertekening worden voorgelegd aan uw ambtgenoot van Veiligheid en Justitie en worden verzonden aan de Koningin ter indiening bij de Tweede Kamer. In de bijlage wordt de inhoud nader toegelicht.

3 Samenvatting en conclusies

Op grond van het voorliggende voorstel tot wijziging van de wet wordt het mogelijk om, indien duidelijk is dat een patiënt binnen afzienbare tijd zal overlijden, al vóór overlijden voorbereidingen voor orgaandonatie te treffen, ook als de betrokkene zelf bij leven geen toestemming heeft gegeven voor orgaandonatie. Daarnaast wordt met dit voorstel het begrip "intreden van de dood" vervangen door het begrip "vaststellen van de dood", omdat is gebleken dat de praktijk niet overweg kan met het begrip "intreden van de dood" en dit begrip tot onnodige verwarring in het veld leidt.

4 Draagvlak politiek

Het Regeer- of Gedoogakkoord bevatten geen uitspraken over het onderwerp

orgaandonatie. De voorgestelde wetswijziging vloeit voort uit de bestaande praktijk. [REDACTED]

Auditdienst

Kenmerk

5 Draagvlak maatschappelijk

[REDACTED]

[REDACTED] Deze wijziging van de wet is opgesteld in nauw overleg met artsen die zich bezig houden met orgaandonatie en heeft hun instemming. Aan het grote publiek zal op passende wijze informatie gegeven worden over de extra consequentie van het niet vastleggen van de wil omtrent orgaandonatie.

6 Financiële en personele gevolgen

Geen.

7 Juridische haalbaarheid

Geen juridische problemen te verwachten.

8 Interne afstemming

Het nader rapport is opgesteld in nauw overleg met de directies GMT en PG. Daarnaast heeft de aanpassing van het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting in nauw overleg met deze directies plaatsgevonden. De opgestelde documenten zijn aan ambtelijk Justitie voorgelegd [REDACTED]

9 Gevolgen administratieve lasten

Geen.

senior jurist

[REDACTED]

Toelichting

Auditdienst

Kenmerk

In zijn advies heeft de Raad van State aangegeven dat in de memorie van toelichting nader gemotiveerd moet worden wat de noodzaak is voor het al treffen van voorbereidingen vóór overlijden voor orgaandonatie ingeval betrokkene geen toestemming voor orgaandonatie heeft gegeven en hoe deze inbreuk op het zelfbeschikkingsrecht van de betrokkene gerechtvaardigd kan worden. In het nader rapport en in de gewijzigde memorie van toelichting wordt op deze punten ingegaan. De Raad heeft in zijn advies aangegeven dat de wijziging van de wet een meer fundamentele afweging behoeft aan de hand van noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit van enerzijds het belang van orgaanbehoevenden bij het beschikbaar komen van meer organen en anderzijds het belang van de potentiële donor en zijn naasten bij bescherming van de lichamelijke integriteit voor overlijden. Voorts geeft de Raad aan dat in de memorie van toelichting aandacht geschonken zal moeten worden aan de inpassing van het 'geen-bezwaar'-element dat onderdeel van het voorstel is, in het systeem van de WOD dat het toestemmingvereiste als uitgangspunt heeft.

Verder heeft de Raad aangegeven dat uit de wet duidelijk moet volgen welke voorbereidingen vóór overlijden getroffen mogen worden als de betrokkene zelf geen toestemming voor orgaandonatie heeft gegeven.

Naar aanleiding van het advies is het wetsvoorstel in de door de Raad voorgestelde zin aangepast. Daarnaast is in de memorie van toelichting de afweging van belangen weergegeven die aan dit wetsvoorstel ten grondslag ligt. Daarbij is aangegeven dat het belang dat orgaanbehoevenden hebben bij het beschikbaar komen van meer organen, rechtvaardigt dat een inbreuk wordt gemaakt op het zelfbeschikkingsrecht en de lichamelijke integriteit van de patiënt die binnen afzienbare tijd zal overlijden. Als immers voor het treffen van voorbereidingen voor orgaandonatie vlak vóór overlijden gewacht zou moeten worden op de toestemming van de naasten, die niet altijd aanwezig zullen zijn, dan zullen handelingen die niet meer gericht zijn op genezing van de patiënt zoals het instandhouden van de bloedsomloop en beademing niet voortgezet kunnen worden. Organen zullen door het staken daarvan dusdanig verslechteren dat ze niet meer bruikbaar zijn voor orgaandonatie.

Als duidelijk is dat een patiënt binnen afzienbare tijd zal overlijden, mogen door deze wijziging al voor overlijden de in de wet genoemde voorbereidingen worden getroffen die nodig zijn om orgaandonatie mogelijk te houden, zolang de naasten daartegen geen bezwaar maken.

Met deze wijziging wordt een extra 'geen-bezwaar'-element opgenomen in de wet die het toestemmingsvereiste als uitgangspunt heeft. In het nader rapport en de memorie van toelichting wordt erop gewezen dat de wet al meer 'geen-bezwaar'-elementen bevat. Zo kunnen op grond van de huidige wet na overlijden al voorbereidingen voor orgaandonatie worden getroffen zolang de nabestaanden daartegen geen bezwaar hebben gemaakt. Als een patiënt zijn wil omtrent orgaandonatie niet heeft vastgelegd, gaat de wet ervan uit dat hij weet dat zijn nabestaanden over orgaandonatie beslissen

Aan deze extra consequentie van het niet vastleggen van de wil omtrent orgaandonatie zal aandacht worden besteed zodat dit voor het grote publiek kenbaar is. Dit zal echter niet gebeuren door middel van een aanpassing van het donorformulier zoals de Raad voorstelt maar op andere passende wijzen zoals bijvoorbeeld op de site van het donorregister en bij reguliere publiciteits- en voorlichtingsacties. Wijziging van het donorformulier zou in de praktijk slechts doordringen tot nieuwe geregistreerden.

Auditdienst

Kenmerk

Verzending van de stukken is gedurende de demissionaire status van het vorige kabinet aangehouden, omdat het onderwerp orgaandonatie controversieel was verklaard.